

Ravedam var møllesø, men ligger som mose i dag

»I en snæver Dalkløft, ved Afløbet fra det ejendommelig, lange og smalle Mosedrag Ravedam, lå tidligere en Vandmølle, nu er der Savskæreri.«

En enkelt sætning var alt, hvad lokalhistorikeren Frederik Hjorth ofrede på Ravedam i sin »historisk-topografisk beskrivelse« af Tommerup Sogn fra 1935-36. Alligevel har bemærkningen været en af de mange brikker, der fik fortællingen om Ravedam til at falde på plads.

Puslespillet begynder i 1814, hvor der bliver givet kongelig bevilling til vandmølle drift ved Tommerup. Vandet skulle komme oppe fra Ravedam, nord for byen, hvor en sluse i bækken ville fungere som stemmewærk, så vand i passende mængder kunne opføres i dammen. Slusen omtales første gang i et skøde fra 24. marts 1819, hvor Johan Andersen sælger halvdelen af »Aulkjærstedet« til Sander Eriksen. Køberen skal lade Niels Rasmussen på Tommerup Mølle »opstemme vandet i Ravedam fra 1. november til 1. maj«.

I 1833 sælger Niels Rasmussen møllen til Knud Nielsen, og af skødet fra 18. juli fremgår det, at »mølleren ikke må opstemme vandet højere end til det på Aulkjærstedernes grund satte flodemål, og ej må nedsætte stigbordet før 1. november og skal optage det igen hvert år 1. maj.«

Vandmøllen i Tommerup malede korn for egnens bønder, men over de næste halvtreds år forringes vandforholdene gradvis for mølleren. Man kan nok antage, at Ravedam og udløbet efterhånden fyldes op med så meget sand og organiske materialer, at det er gået ud over vandføringsevnen.

Først med en kendelse fra landvæsenkommissionen i april 1882 skaffes der mere vand. Kendelsen indeholder et forlig, der påbyder en oprensning af Ravedam, regulering af flodemålet, uddybning af vandløbet og en sænkning af bunden i slusen. Desuden skal vandløbet fra Ravedam renses op en gang om året, og møllerens ret til at

Ravedam

Langstrakt ådal i kuperet terræn nord for Tommerup med 15 hektar stærkt tilgroede småsøer og mosebund.

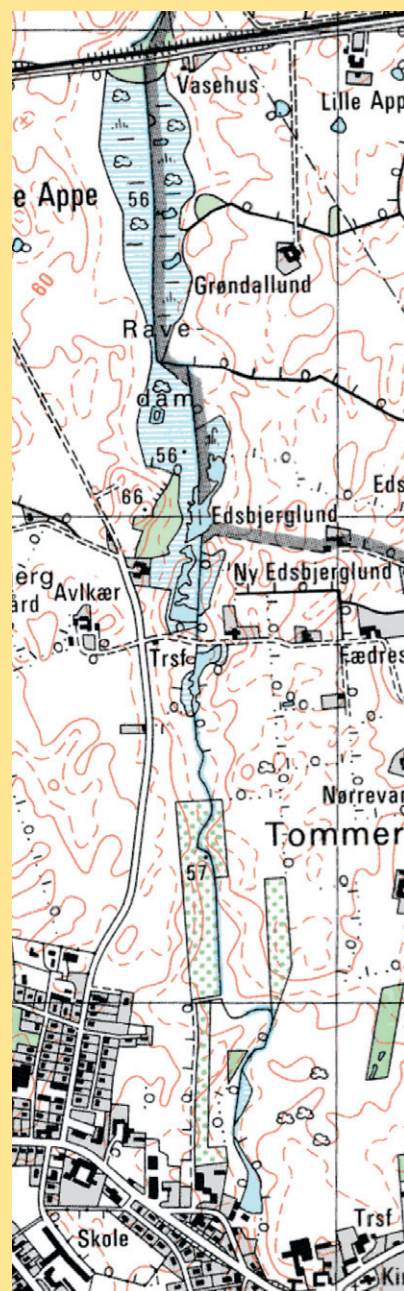
I perioden 1819 til 1936 anvendt som vandreservoir for mølledrift. Tørvegravning gennem mere end 100 år. Losseplads i perioden 1950-70.

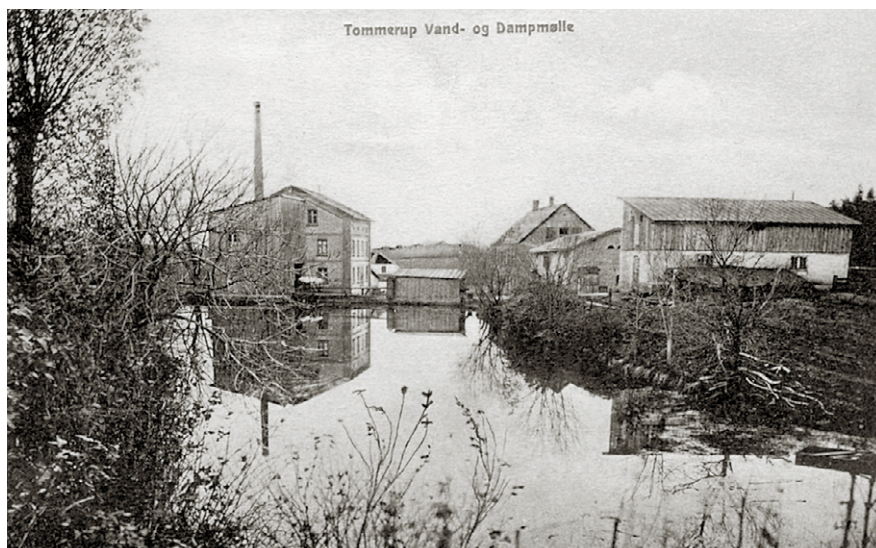
I dag hvede- og græsmarker helt ned til dammene, der er meget tilgroede.

Kortene er fra 1889 og 1986.

Assens kommune.

Koordinater: 6133147, 576564.

Det var denne mølle nede i Tommerup, der anvendte Ravedam som vandreservoir i vinterhalvåret. Møllen havde en lille mølledam, som det ses på det gamle postkort, hvis oprindelsesår ikke er kendt. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv Tommerup.

vandmøllen ikke længere. Om møllen havde været i brug helt frem til branden, hersker der tvivl om. Møllerens opstemningsret fra 1882 var angiveligt blevet afløst 5. oktober 1936, ifølge påtegning på skødet. Så sent som i 1942 manøvrerede møllerejeren imidlertid stadig med stigningsbordet og slusen.

Losseplads med rotteplage

Ravedam slap ikke for samme skæbne, som overgik tusinder af større og mindre moser op gennem det 20. århundrede. De blev taget i brug som lossepladser.

Fra begyndelsen af 1950'erne indgik ejeren af matrikel 42b, der bl.a. omfattede det sydligst beliggende

opstemme vandet ved slusen rykkes frem til 15. oktober til 15. april.

Helt tilbage fra begyndelsen af 1800-tallet har der været en sluse i afløbet fra Ravedam. I dag løber vandet frit, men selve slusen står der stadig som understøtning for en gangplanke over vandløbet. Foto: Thyge Schjerning, forår 2012.

Skøjteløb og møllebrand

Tiderne skiftede efter Første Verdenskrig. I 1924 blev vandmøllen solgt på tvangsauktion til en savskærer. Få år tidligere havde møllen beskæftiget 20 mand, der også stod for bagning af brød og mølledrift med en supplerende vindmølle. Det fremgår af et gammelt postkort, at der har været installeret en dampmaskine som ekstra kraftkilde.

I 1906 grundlagde Indre Mission Tommerup Højskole, og op gennem første halvdel af det 20. århundrede benyttede skolens elever den tilfrosne Ravedam til vinteridræt. I sin fulde udstrækning målte den vandfyldte dam mere end en kilometer i længden fra jernbanen i nord og ned til slusen og op til 150 meter i bredden. Når frosten satte ind, udgjorde dammen en pragtfuld skøjtebane. Især i de første besættelsesårs strenge vintre var der rigtig mange skøjtende højskolelever på dammen, og idrætslærer Evald Toftemark, der var ansat på højskolen i perioden 1907 til 1953, førte gerne an med opvisning i de finere herresving.

Savværket havde frem til 1948 vandhjulet til rådighed som kraftkilde, men efter en brand samme år ses

RAVEDAM VAR MØLLESØ, MEN LIGGER SOM MOSE I DAG

Selvom der er kørt jord på og foretaget gentagne planeringer, er det stadig vanskeligt at tilberede et ordentlig såbed, hvor der tidligere har været losseplads. Foto: Thyge Schjerning, forår 2012.

vandhul i ådalen, en uofficiel aftale med en vognmand i Tommerup om at bruge mosen til dumpning af affald. Hastigt udviklede det sig til en regulær losseplads med husholdningsaffald, private skidtstakke, affald fra kirke-

gården og industriaffald fra lokale virksomheder.

Lossepladsen var i brug i to årtier, hvor de lokale beboere måtte tåle trafikken til og fra, lugtgenerne og ikke mindst en hastigt voksende rotteplage

fra de uappetitlige affaldsdynger. Der er ingen tvivl om, at kommunen har kendt til lossepladsens eksistens, men man har stiltiende accepteret den.

Ravedams største samlede vandflade gik tabt i dyngerne af affald. I dag er resten af ådalen groet til i birk, pil og poppel, mens de lavvandede damme og tørvegrave er udtørrede eller står omkranset af tagrør og dunhammer. Det går et par heste hist og pist, men ellers er hele Ravedamområdet ved at gro til som en tæt krat-skov på den fugtige bund.

KILDER

Arkivresearch ved Thyge Schjerning, Lokalhistorisk Arkiv Tommerup, foråret 2012.

Forfatterens besøg på lokaliteten, 13. september 2005.

Hjort, Frederik: Historiske oplysninger om Tommerup Sogn. I: Vestfyns Hjemstavnsforening Nordvestfyn. En historisk-topografisk Beskrivelse. Dansk Hjemstavns Forlag, 1935-1936. Under redaktion af Olaf Andersen, Aage Jacobsen, T.S. Larsen, med bidrag af en kreds af stedlige medarbejdere.

Rasmussen, Arne & Preben Find: Tumens torp: 58 beretninger fra og om Tommerup Sogn. Udgivet af Lokalhistorisk forening for Tommerup kommune. 2003.

Den smalle ådal med Ravedam i bunden ligger som en langstrakt grøn oase i et intensivt dyrket landbrugsland. Bortset fra et par heste hist og pist sker der ingen afgræsning eller anden kulturpåvirkning, så hele ådalen er ved at gro til. Foto: Thyge Schjerning, forår 2012.

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet i Rævedam, så brug dette link: www.dofbasen.dk

Herunder ses en oversigt over de 22 fuglearter, som er registreret fra **Rævedam**, pr. 14. september 2012. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Lille Lappedykker	(1/1)	Rørhøg	(1/1)	Grønbenet Rørhøne	(1/1)	Nattergal	(4/6)
Knopsvane	(2/2)	Blå Kærhøg	(1/1)	Blishøne	(4/8)	Bynkefugl	(1/2)
Grågås	(2/23)	Spurvehøg	(1/1)	Trane	(1/2)	Misteldrossel	(1/3)
Gråand	(2/3)	Musvåge	(3/4)	Lille Præstekrave	(3/3)	Drosselrørsanger	(2/2)
Atlingand	(1/2)	Tårnfalk	(1/2)	Vibe	(2/4)		
Troldand	(1/5)	Vandrikse	(3/3)	Svaleklire	(6/7)		